

POSTANOWIENIE

21 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Krzysztof Wesołowski

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 21 grudnia 2023 r. w Warszawie
zażalenia W.K. i M.K.

na postanowienie Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej

z 31 sierpnia 2022 r., II Ca 439/22,

w sprawie z wniosku A.K.

z udziałem W.K. i M.K.

o podział majątku wspólnego,

**oddala zażalenie, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach
postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym
postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Wnioskodawca A.K. wniósł o podział majątku wspólnego uczestników
postępowania W.K. i M.K., we wskazany we wniosku sposób.

Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej ustalił m.in. co następuje.

Postanowieniem z 6 października 2011 r., Sąd Rejonowy w Gliwicach w
sprawie z wniosku M.K. z udziałem A.K. o podział majątku wspólników spółki
cywilnej zasądził od M.K. na rzecz A.K. kwotę 183 878,86 zł, płatną w terminie 6
miesięcy od uprawomocnienia się orzeczenia wraz z odsetkami ustawowymi. W
dniu 3 stycznia 2014 r. ww. orzeczeniu nadano klauzulę wykonalności.

Małżonkowie M.K. i W.K. umową z 10 lutego 2014 r., [...], zawartą przed
notariuszem [...] darowali M.K. lokal mieszkalny [...] w G., objęty księgą wieczystą

nr [...]. Tego samego dnia, zawarli w formie aktu notarialnego [...] umowę majątkową małżeńską i o podział majątku, w konsekwencji której własność nieruchomości gruntowej położonej w R., stanowiącej działkę nr [...], objętej księgą wieczystą nr [...] przeniesiono na W.K..

Wyrokiem z 8 maja 2015 r. Sąd Okręgowy w G. uznał za bezskuteczne w stosunku do powoda A.K. obie w/w umowy.

Na skutek wniosku wierzyciela A.K. komornik sądowy przy Sądzie Rejonowym w Tarnowskich Górach prowadził postępowanie egzekucyjne przeciwko dłużnikowi M.K. na podstawie tytułu wykonawczego Sądu Rejonowego w Gliwicach z 26 października 2011 r., jednak egzekucja okazała się bezskuteczna i postanowieniem z 16 września 2014 r. została umorzona.

W 2017 r. na skutek wniosku A.K. wszczęto postępowanie egzekucyjne z nieruchomości, stanowiącej lokal mieszkalny położony w G. przy [...], objętej księgą wieczystą nr [...].

Mając powyższe ustalenia na uwadze Sąd Rejonowy działając na podstawie art. 514 § 2 k.p.c., bez uprzedniego wzywania zainteresowanych do udziału w sprawie, oddalił wniosek o podział majątku wspólnego z uwagi na oczywisty brak uprawnień wnioskodawcy do wystąpienia z takim wnioskiem.

Zdaniem Sądu pierwszej instancji wnioskodawca nie wykazał, że przysługuje mu uprawnienie do wystąpienia z przedmiotowym wnioskiem, albowiem nie udowodnił, że dokonał zajęcia tego prawa. Do wniosku nie zostały dołączone dokumenty, które potwierdzałyby dokonanie takiego zajęcia. Na podstawie wniosku możliwe było jedynie ustalenie, że wnioskodawca prowadził postępowania egzekucyjne na podstawie tytułu wykonawczego, z którego wynika wierzytelność wnioskodawcy w stosunku do dłużniczki.

Postanowieniem z 31 sierpnia 2022 r. Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej uchylił postanowienie Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej z 16 lutego 2022 r. i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Zdaniem Sądu Okręgowego zasadny był poniesiony w apelacji wnioskodawcy zarzut dotyczący niezastosowania przepisu art. 887 k.p.c., a

zastosowanie przepisu art. 912 k.p.c. i w konsekwencji przyjęcie, że wnioskodawca nie jest uprawniony do wystąpienia z wnioskiem o podział majątku wspólnego małżonków, gdyż nie dokonał zajęcia praw na podstawie art. 912 k.p.c., kiedy w rzeczywistości zgodnie z art. 887 § 1 zd. pierwsze k.p.c. z mocy samego zajęcia (każdego zajęcia) wierzyciel może wykonywać wszelkie prawa i roszczenia dłużnika.

Sąd drugiej instancji podkreślił, że wnioskodawca wykazał, iż posiada interes prawny do doprowadzenia do podziału majątku uczestników i przyznania uczestniczce M.K. konkretnej nieruchomości, z której mógłby przeprowadzić egzekucję swoich wierzytelności objętych prawomocnym i wykonalnym orzeczeniem sądu. Wnioskodawca od 2011 roku nie może wyegzekwować od uczestniczki 183 878,86 zł z ustawowymi odsetkami za zwłokę. Dzieje się tak na skutek podjęcia szeregu czynności prawnych uczestników postępowania w celu uniemożliwienia wnioskodawcy wyegzekwowania jego wierzytelności.

W tej sytuacji zastosowanie przez Sąd Rejonowy art. 514 § 2 k.p.c. i uznanie, że wnioskodawca nie ma uprawnień do występowania z wnioskiem o podział majątku pomiędzy uczestnikami Sąd Okręgowy uznał za przedwczesne.

Zdaniem Sądu Okręgowego przewodniczący w Sądzie pierwszej instancji winien był zarządzić doręczenie uczestnikom odpisów wniosku z określeniem im terminu do złożenia odpowiedzi na wniosek. Celowe było również w ocenie Sądu odwoławczego wyznaczenie posiedzenia przygotowawczego poświęconego między innymi wskazaniu przez Sąd wymagań co do załączników, które wnioskodawca winien dołączyć do wniosku. Nie należało również wykluczyć zobowiązania do dołączenia tych załączników przez wnioskodawcę w określonym terminie, wysłuchania stron i innych czynności, których celem było otwarcie możliwości rozpoznania sprawy.

Uczestnicy postępowania M. i W.K. wnieśli zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej z 31 sierpnia 2022 r., zarzucając naruszenie art. 386 § 4 w zw. z art. 518 i art. 13 § 2 k.p.c. oraz art. 373 § 1 w zw. z art. 397 § 3 i art. 13 § 2 k.p.c. poprzez uchylenie postanowienia Sądu pierwszej instancji oraz skierowanie sprawy do ponownego rozpoznania, w sytuacji gdy wnioskodawca

złożył zażalenie na postanowienie Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej z 16 lutego 2022 r., co powinno skutkować odrzuceniem zażalenia, błędnie uznanego przez Sąd drugiej instancji za apelację.

Ponadto skarżący zarzucili naruszenie art. 386 § 4 w zw. z art. 518 i art. 13 § 2 k.p.c. poprzez uchylenie postanowienia Sądu pierwszej instancji oraz skierowanie sprawy do ponownego rozpoznania, pomimo braku spełnienia przesłanki nierozpoznania istoty sprawy, którą Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej dostrzega w konieczności przedłożenia przez wnioskodawcę niezbędnych załączników do wniosku, które to braki są efektem niezłożenia odpowiednich załączników do wniosku przez wnioskodawcę, a nadto niewykazania we wniosku posiadania przez wnioskodawcę legitymacji procesowej do złożenia wniosku o podział majątku wspólnego uczestników.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Zażalenie jest bezzasadne.

Oczywista niedokładność pisma procesowego spełniającego wymagania apelacji - środka odwoławczego przysługującego od objętego zaskarżeniem orzeczenia - polegająca na określeniu go "zażaleniem", nie stanowi przeszkody do nadania mu właściwego biegu, także wtedy, gdy zostało sporządzone przez zawodowego pełnomocnika (zob. uchwała SN z 24 maja 2017 r., III CZP 2/17). Jeżeli jest więc niewątpliwe, że od konkretnego orzeczenia przysługuje apelacja i wniesiony przez stronę lub jej pełnomocnika środek zaskarżenia (odwoławczy) spełnia wszystkie właściwe dla apelacji wymagania konstrukcyjne i strukturalne (art. 368 k.p.c.), to nie zachodzą przeszkody do nadania mu właściwego biegu tylko z tego powodu, że na skutek oczywistej omyłki został opatrzony innym tytułem, np. „zażalenie” (art. 130 § 1 zdanie drugie k.p.c.). Taki sposób reakcji sądu na omyłki i niedokładności stron jest obecny w orzecznictwie Sądu Najwyższego od dziesiętek lat (por. np. orzeczenia z dnia 27 października 1927 r., C 236/27, OSP 1928, poz. 25, z 23 sierpnia 1934 r., C I. 1071/34, Zb.Urz. 1935, poz. 42, z 5 grudnia 1934 r., C II. 2314/34, Zb.Urz. 1935, poz. 268, uchwała całej Izby Cywilnej z 23 lutego 1935 r., C.Prez. 51/34, „Polski Proces Cywilny” 1935, nr 17-18, s. 513, oraz postanowienia z 4 kwietnia 1995 r., I PRN 5/95, OSNAPUS 1995, nr 17, poz.

217, z 8 grudnia 1997 r., III CKN 289/97, OSNC 1998, nr 5, poz. 90, i z 5 lutego 1998 r., I PZ 71/97, OSNAPUS 1999, nr 4, poz. 133). W związku z powyższym pierwszy ze stawianych przez skarżącego zarzut należy uznać za chybiony.

Ponadto należy podkreślić, że rozpoznając przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. zażalenie na kasatoryjne orzeczenie sądu drugiej instancji, Sąd Najwyższy bada jedynie, czy sąd ten prawidłowo zastosował art. 386 § 2 lub § 4 k.p.c. Sąd drugiej instancji może bowiem uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania tylko w przypadku nieważności postępowania (§ 2), nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy zachodzi konieczność przeprowadzenia przez ten sąd postępowania dowodowego w całości (§ 4).

Zażalenie na orzeczenie kasatoryjne służy przeprowadzeniu kontroli, czy orzeczenie zostało prawidłowo oparte na jednej z tych przesłanek, a zatem, czy powołana przez sąd rozpoznający apelację przyczyna uchylenia odpowiada ustawowej podstawie. Przedmiotem badania przy rozpoznaniu zażalenia jest istnienie procesowych podstaw wydania przez sąd drugiej instancji orzeczenia kasatoryjnego, zamiast merytorycznego zakończenia sprawy (zob. postanowienia SN: z 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, OSNC 2013, nr 3, poz. 41; z 14 marca 2019 r., IV CZ 94/18, z 15 marca 2023 r., III CZ 489/22).

Sąd Najwyższy przyjmuje konsekwentnie, że rozstrzygnięcie o uchyleniu wyroku i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania następuje w razie stwierdzenia takich wad orzeczenia w postępowaniu sądu pierwszej instancji, których sąd drugiej instancji nie może sam usunąć, wydając wyrok reformatoryjny. Prowadzenie przez sąd drugiej instancji uzupełniającego postępowania dowodowego i orzekanie reformatoryjne powinno zatem stanowić regułę, gdyż odpowiada założeniom apelacji pełnej. Przemawia to za ścieśniającą wykładnią przyczyn uchylenia orzeczenia określonych w art. 386 § 2 i 4 k.p.c.

Nie jest jednak w tym przypadku trafny zarzut naruszenia art. 386 § 4 k.p.c. Podkreślić trzeba, że do nierozpoznania istoty sprawy, o którym mowa w art. 386 § 4 k.p.c., dochodzi wtedy, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy sąd ten zaniechał zbadania materialnej

podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (postanowienie SN z 10 grudnia 2015 r., V CZ 77/15, oraz powołane tam orzecznictwo; zob. także m.in.: postanowienia SN: z 31 sierpnia 2017 r., III PZ 5/17; z 18 listopada 2016 r., I CZ 70/16; z 10 listopada 2016 r., IV CZ 66/16; z 19 października 2016 r., V CZ 58/16; z 20 stycznia 2016 r., V CZ 86/15, .., IV CZ 94/18, z 15 marca 2023 r., III CZ 489/22).

Poprzestanie przez Sąd pierwszej instancji na uznaniu, że wnioskodawca nie ma uprawnień do wystąpienia z wnioskiem o podział majątku wspólnego uczestników postępowania było przedwczesne i miało ten skutek, że Sąd pierwszej instancji nie dokonał ustaleń faktycznych, na podstawie których możliwa byłaby ocena zasadności żądania wnioskodawcy. Także ocena prawna, dokonana przez Sąd Rejonowy, nie obejmowała zasadności tego żądania. Wobec tego Sąd Okręgowy nie naruszył art. 386 § 4 k.p.c., uznając, że doszło do nierozpoznania istoty sprawy przez Sąd pierwszej instancji.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. oddalił zażalenie, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie (art. 108 § 2 w zw. z art. 398²¹ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.).

(M.M.)

[ms]

